

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ แนวหน้า

ฉบับวันศุกร์ที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2562

คอลัมน์ เล่าประวัติ : การจัดการสารเคมีแห่งชาติ

วันเดียวกับที่คณะกรรมการวัตถุอันตรายชุดปัจจุบัน ประชุมครั้งแรก เพื่อพิจารณาการแบนสารเคมี 3 ชนิดอีกข่าวหนึ่งก็ออกมาพร้อมๆ กัน คือ นายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แต่งตั้งให้ รองนายกรัฐมนตรีอนุทิน ชาญวีรกูล เป็นประธานคณะกรรมการนโยบายการจัดการสารเคมีแห่งชาติ ทำให้ต้องย้อนกลับไปค้นหาที่มาที่ไปของคณะกรรมการชุดนี้ ซึ่งดูเหมือนจะมีบทบาทสำคัญต่อวงการสารเคมีอยู่มากทีเดียว และน่าจะมีบทบาทในเรื่องของการยกเลิกการใช้สารเคมีชนิดต่างๆ เสียด้วยซ้ำ แต่คณะกรรมการชุดนี้กลับเงียบเชียบ และไม่มีใครเอ่ยถึงเลยแม้แต่หน่อย

เมื่อปี 2540 รัฐบาลได้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540-2544) ต่อมา พ.ศ. 2545 มีแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่ง แผนแม่บททั้ง 2 ฉบับ เป็นความพยายามที่จะบริหารจัดการสารเคมีทุกชนิดที่หลายหน่วยงานกำกับดูแลรับผิดชอบให้เป็นเอกภาพ

ในปี 2550 มีแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งมีทิศทางที่ต่อเนื่องจากแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 และมีการบูรณาการแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การดำเนินงานระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสารเคมี เพื่อให้มีนโยบายเดียวในการบริหารจัดการสารเคมีของประเทศในการป้องกันอันตราย และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีต่อสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมของประชาชน วัตถุประสงค์ที่สำคัญของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 3 คือ ต้องการให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ก่อให้เกิดการจัดการสารเคมีของประเทศที่เป็นระบบและมีทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “สังคมที่ปลอดภัยจากอันตรายด้านสารเคมี สู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและแข่งขันได้ในระดับสากล” รวมทั้งเป้าหมายของการจัดการสารเคมีของโลก คือ ลดการผลิต และใช้สารเคมีในทางที่จะนำไปสู่การลดผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมภายในปี 2563

การขับเคลื่อนแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมีแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยด้านสารเคมี ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน เมื่อพัฒนามาเป็น แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ คณะกรรมการจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการยังคงเดิม คือประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ภาควิชาการและเครือข่ายวิชาชีพ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ

เมื่อระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2550-2554) ใกล้จะสิ้นสุด ได้มีการเสนอแผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2564)

เป็นแผนระยะยาว 10 ปี เสนอในสมัยที่ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี เมื่อเดือนเมษายน 2554

ฉบับที่ 4 นี้ มีเป้าประสงค์ว่า “ภายในปี 2564 ล้างมลพิษ และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย บนพื้นฐานของการจัดการสารเคมีที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ” โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ยุทธศาสตร์ **ยุทธศาสตร์แรก** คือ พัฒนาระบบข้อมูล กลไก เครื่องมือในการจัดการสารเคมีอย่างเป็นระบบครบวงจร **ยุทธศาสตร์ที่ 2** พัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีของทุกภาคส่วน และ**ยุทธศาสตร์ที่ 3** คือ ลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมีใน 3 แนวทาง คือ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี เผื่อระวังและตรวจสอบผลกระทบจากสารเคมี รับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน การรักษาเยียวยา และฟื้นฟู กำหนดให้มีการทบทวนผลการดำเนินงานทุก 2 ปี และแบ่งระยะเวลาการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะต้น (พ.ศ. 2555 – 2558) ระยะกลาง (พ.ศ. 2559 – 2561) และระยะปลาย (พ.ศ. 2562 – 2564) มีเป้าหมาย คือ มีกลไกและระบบบริหารจัดการสารเคมีของประเทศที่คุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ทุกภาคส่วนมีศักยภาพในการป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสารเคมี และมีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการจัดการสารเคมีของประเทศ

ในแผนปฏิบัติการระยะต้น ได้มีการเสนอให้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายการจัดการสารเคมี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการสารเคมี และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยจัดตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายสารเคมีขึ้นมาภายใต้ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี ซึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็น คณะกรรมการนโยบายการจัดการสารเคมีแห่งชาติในปัจจุบัน

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายสารเคมี โดย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข พยายามผลักดัน พ.ร.บ. สารเคมี พ.ศ.....ขึ้นมาใช้แทน พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีการทำประชาพิจารณ์ เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม – 18 ตุลาคม 2562 แต่มีคนตั้งข้อสังเกตว่า คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสารเคมี เมื่อปี 2561 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายสารเคมีไว้เพียงให้ทบทวน วิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายสารเคมี เท่านั้น ไม่ได้ให้อำนาจในการร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่

จึงน่าจับตาว่า คณะกรรมการนโยบายการจัดการสารเคมีแห่งชาติในปัจจุบัน จะจัดการสารเคมีของประเทศต่อไปอย่างไร และตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 20 ปี การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีของประเทศ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ฉบับที่ 1-4 ได้บรรลุเป้าหมายในแต่ละฉบับบ้างหรือไม่.....เพราะเท่าที่มีข้อมูล ดูเหมือนจะยังไม่มีการจัดการอะไรที่เป็นระบบสักเท่าไร เพราะถ้าเป็นระบบจริงแล้ว ปัญหาการแบนสารเคมี 3 ชนิด จะต้องไม่เกิดความขัดแย้งเหมือนอย่างที่ผ่านมา

แวนชยาว